

**AANVULLEND ONDERZOEK POELZONE
GEMEENTE WESTLAND**

- Deelrapportage broedvogels en vissen -

Concept

in opdracht van: **Gemeente Westland**
contactpersoon: W. Wubben
adres: Postbus 150
2670AD Naaldwijk

**RPS B.V.
Postbus 75
4140 AB Leerdam**

projectnummer: NC12230101
omvang rapportage: 23 pagina's (excl. bijlagen)
projectleider: Jac Hakkens
datum: 29 juni 2012
versie: 1
status: concept

paraaf voor akkoord:

ir. J.J.M.M. Hakkens
Projectleider ecologie

INHOUD

1	INLEIDING	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Doel aanvullend onderzoek	4
1.3	Flora- en faunawet in het kort.....	4
2	WERKWIJZE AANVULLEND ONDERZOEK.....	6
2.1	Projectbeschrijving	6
2.2	Inventarisatie	6
2.3	Effectanalyse	6
2.4	Bepaling mitigerende en compenserende maatregelen.....	6
2.5	Toetsing aan Flora- en faunawet.....	6
3	BESCHRIJVING PROJECT	7
3.1	Ligging projectgebied	7
3.2	Ontwerp en werkzaamheden.....	7
4	INVENTARISATIE.....	8
4.1	Inleiding	8
4.2	Werkwijze inventarisatie broedvogels	8
4.2.1	Gierzwaluw	8
4.2.2	Huismus.....	9
4.3	Werkwijze inventarisatie vissen.....	10
5	RESULTATEN	11
5.1	Overzicht inventarisatiedata	11
5.2	Broedvogels.....	11
5.3	Vissen.....	14
5.4	Overige soortgroepen.....	14
5.4.1	Vaatplanten.....	15
5.4.2	Zoogdieren.....	15
5.4.3	Amfibieën.....	15
5.4.4	Insecten en weekdieren.....	15
5.4.5	Overzicht aanwezige beschermde flora en fauna.....	15
6	EFFECTANALYSE	17
6.1	Broedvogels.....	17
6.2	Vissen.....	17
6.3	Zoogdieren	18
6.4	Amfibieën.....	18
7	MITIGERENDE MAATREGELEN.....	19
7.1	Algemeen	19
	Vogels 19	
	Zoogdieren	19
7.2	Soortgerichte maatregelen	19
	Kleine modderkruiper en bittervoorn	19
	Algemene amfibieënsoorten.....	20

8	TOETSING AAN FLORA- EN FAUNAWET	21
8.1	Wettelijk belang project	21
8.2	Alternatievenafweging	21
9	SAMENVATTING, CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	22
9.1	Samenvatting	22
9.2	Conclusie	23
9.3	Aanbevelingen en vervolgtraject.....	23
10	BRONNEN	24

BIJLAGEN

- 1 Natuurwetgeving

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Tussen de kernen van Naaldwijk, 's-Gravenzande en Monster ligt het herinrichtingsgebied Poelzone. De gemeente Westland staat als projecteigenaar aan de lat voor de integrale herontwikkeling van het gebied met als hoofdonderdelen het aanleggen van een groene verbinding tussen de kust en Midden-Delfland en het herstructureren van de glastuinbouw.

Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om, voordat een ingreep plaatsvindt, onderzoek uit te voeren naar het voorkomen van beschermde flora en fauna. Voor de ontwikkeling van de ecologisch-recreatieve groene zone heeft de gemeente Westland daarom een quick scan uitgevoerd naar de beschermde natuurwaarden in het gebied. In deze quick scan wordt geadviseerd om voor een aantal soortgroepen vervolgonderzoek uit te voeren.

De gemeente heeft RPS verzocht om het vervolgonderzoek naar de genoemde soortgroepen uit te voeren in het kader van de Flora- en faunawet en te adviseren met betrekking tot de uitvoering. Aangezien het onderzoek naar broedvogels enkele weken later plaatsvindt dan dat van vleermuizen en vissen worden twee rapportages opgesteld. Deze rapportage behandelt het onderzoek naar de vissen en broedvogels.

1.2 Doel aanvullend onderzoek

Door middel van dit onderzoek zal een antwoord worden gegeven op de vraag of de voorgenomen herinrichting binnen de geldende natuurwetgeving uitgevoerd kan worden. Hiervoor wordt een toetsing van de te verwachten effecten aan de Flora- en faunawet uitgevoerd, met name gericht op de soortgroepen broedvogels en vissen. In het geval van de soortgroep vleermuizen wordt aanvullend onderzoek uitgevoerd conform het protocol dat hiervoor door Dienst Regelingen is opgesteld. Het vleermuizenonderzoek loopt tot oktober 2012 en zal om die reden worden voorzien van een aparte rapportage.

1.3 Flora- en faunawet in het kort

De Flora- en faunawet is gericht op de duurzame instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten en is sinds 1 april 2002 in werking. Deze wet heeft een aantal verbodsbepalingen, maar ook voorwaarden waaronder bepaalde handelingen mogen plaatsvinden. De Flora- en faunawet geeft uitvoering aan de nationale en internationale doelstellingen voor de natuurbescherming in Nederland, samen met de Natuurbeschermingswet.

De via de Flora- en faunawet beschermde soorten zijn in drie categorieën onderverdeeld:

- tabel 1 - algemene soorten,
- tabel 2 - overige soorten,
- tabel 3 - soorten genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB.

Voor soorten uit tabel 1 geldt een algemene vrijstelling van de ontheffingsplicht zolang er zorgvuldig gehandeld wordt. Soorten uit tabellen 2 en 3 genieten een zwaarder beschermingsregime. Wanneer

voldoende mitigerende maatregelen kunnen worden genomen om de negatieve effecten van de uitvoeringswerkzaamheden (ingreep) op beschermde soorten te voorkomen, is een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet niet nodig. De mitigerende maatregelen dienen dan wel duidelijk beschreven te worden in een ecologisch werkprotocol, toegespitst op het onderliggende project. De initiatiefnemer kan er voor kiezen om deze mitigerende maatregelen te laten beoordelen door het bevoegd gezag (Dienst Regelingen). Is het niet mogelijk om voldoende mitigerende maatregelen te nemen voor tabel 2- en 3-soorten, dan dient een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

2 WERKWIJZE AANVULLEND ONDERZOEK

2.1 Projectbeschrijving

De ligging van het projectgebied in Nederland wordt omschreven en de begrenzing wordt aangegeven op een topografische kaart. Voor de uitvoering van het project worden voor zover bekend de voorgenomen werkzaamheden beschreven.

2.2 Inventarisatie

De basis voor dit aanvullende onderzoek wordt gevormd door gegevens over het voorkomen en de verspreiding van beschermde planten- en diersoorten binnen het projectgebied. De gegevens zijn gebaseerd op de quick scan die in 2011 is uitgevoerd door gemeente Westland en zes aanvullende veldbezoeken.

2.3 Effectanalyse

Wanneer bekend is welke soorten in het projectgebied aanwezig zijn of verwacht mogen worden, kan beoordeeld worden welke effecten te verwachten zijn door het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden. Het betreft hier een beschrijving van verwachte tijdelijke effecten en/of effecten op langere termijn als gevolg van de nieuwe gebiedsinrichting.

2.4 Bepaling mitigerende maatregelen

Wanneer negatieve effecten als gevolg van de uit te voeren werkzaamheden worden verwacht, dienen mitigerende maatregelen te worden opgesteld en nageleefd. Hiermee wordt de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen gegarandeerd.

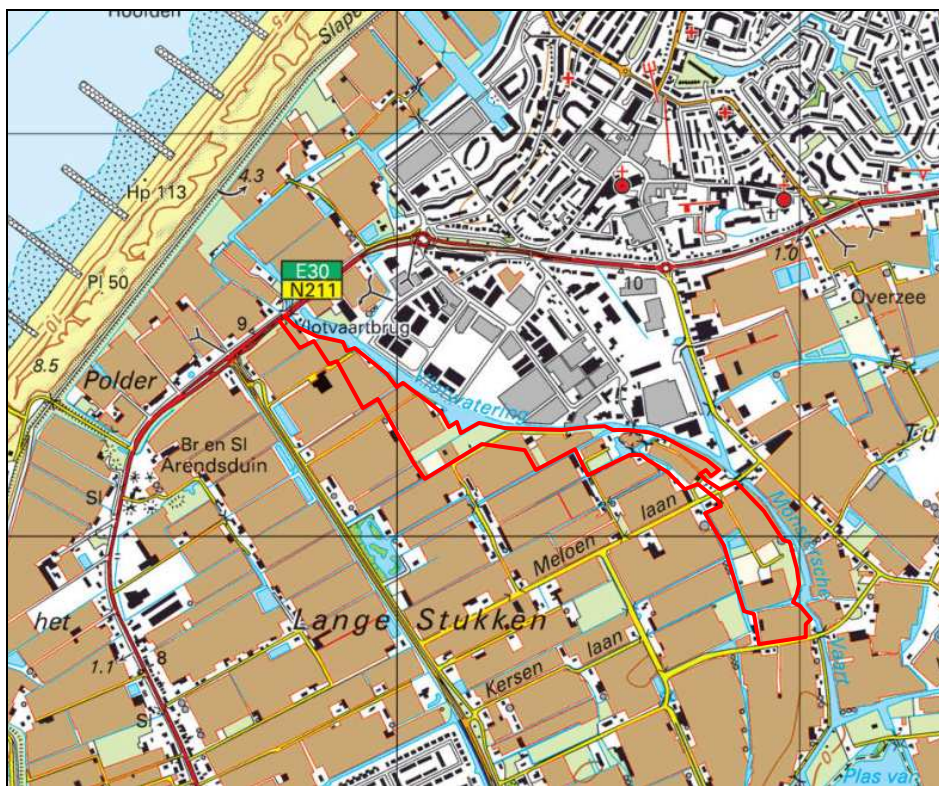
2.5 Toetsing aan Flora- en faunawet

Wanneer geen maatregelen kunnen worden genomen die de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen van de zwaarder beschermde soorten volledig kunnen garanderen, moet een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet worden aangevraagd. Hiervoor moet duidelijk zijn wat het wettelijk belang van de voorgenomen ingreep is, mogelijke alternatieven moeten worden afgewogen en er moet een toetsing plaatsvinden of de gunstige staat van instandhouding van de soort in gevaar komt.

3 BESCHRIJVING PROJECT

3.1 Ligging projectgebied

Het projectgebied ligt ten zuiden van Monster in de gemeente Westland, provincie Zuid-Holland. Het gebied ligt in de volgende kilometerhokken: 70-448, 71-448, 71-447, 72-447. Het projectgebied ligt enkele honderden meters ten oosten van Natura 2000-gebied Solleveld en Kapittelduinen (Spanjaardsduin). De Vlotwating in het projectgebied maakt onderdeel uit van een ecologische verbindingszone.

Figuur 3.1. Ligging projectgebied (rode lijn)

3.2 Ontwerp en werkzaamheden

In het kader van project Poelzone wordt een groene recreatieve verbinding aangelegd langs de Vlotwating en de Monsterse vaart. Het ontwerp hiervoor moet nog ontwikkeld worden. Duidelijk is wel dat de Vlotwating en de Monstersche Vaart voorzien worden van een beschoeiing en natuurvriendelijke oevers en vispaaiplaatsen worden aangelegd. Ook zal een fietspad en verlichting worden geplaatst. Om de zone te kunnen realiseren worden enkele huizen gesloopt en enkele bomenrijen gekapt. De werkzaamheden worden naar verwachting gestart in 2014.

4 INVENTARISATIE

4.1 Inleiding

In 2010 is door Gemeente Westland een onderzoek uitgevoerd naar de natuurwaarden in het projectgebied (Moerman, 2011). In deze quick scan, waarbij ook de bestaande gegevens van het projectgebied (NDFF) zijn geraadpleegd, wordt (onderhavig) aanvullend onderzoek naar de soortgroepen vleermuizen, broedvogels en vissen aanbevolen.

In het kader van ecologisch onderzoek naar beschermde diersoorten heeft Dienst Regelingen (bevoegd gezag inzake de Flora- en faunawet) soortenstandaarden opgesteld. Deze soortenstandaarden bevatten ecologische aspecten van de betrokken soort evenals een set basis- of standaardmaatregelen. Bij het uitvoeren van een ruimtelijke ingreep moeten deze maatregelen worden uitgevoerd. De soortenstandaard geeft daarnaast ook aan, aan welke eisen het onderzoek naar de betreffende soort dient te voldoen.

4.2 Werkwijze inventarisatie broedvogels

Bij de bezoeken voor broedvogels wordt het gebied geïnventariseerd op nesten, sporen en territoriaal gedrag. Dienst Regelingen heeft een lijst met jaarrond beschermde vogels gepubliceerd. Van deze jaarrond beschermde soorten biedt het projectgebied vooral mogelijkheden voor gierzwaluw en huismus. Artikel 11 van de Flora- en faunawet is gedurende het gehele jaar van toepassing op alle in gebruik zijnde nesten van deze soorten.

Overtreding van artikel 11 is aan de orde wanneer het object waarin de voortplanting of de rust plaatsvindt, vernietigd of aangetast wordt of wanneer de kwaliteit daarvan verslechtert, waardoor dit niet meer de functie van voortplantingsplaats of vaste rust- en verblijfplaats kan vervullen. Dit is vooral aan de orde bij de drie te slopen woningen in het projectgebied. De inventarisaties naar broedvogels binnen dit aanvullende onderzoek zijn dan ook gericht op de jaarrond beschermde (nesten van de) soorten huismus en gierzwaluw in de te slopen woningen. Voor het broedvogelonderzoek worden de door Dienst Regelingen opgestelde soortenstandaarden van gierzwaluw en huismus als leidraad gehanteerd.

4.2.1 Gierzwaluw

De gierzwaluw verblijft van mei tot en met juli/augustus in Nederland als broedvogel. De nesten bevinden zich onder dakpannen en achter daklijsten. Door de gierzwaluwen in de schemering te observeren kan op grond van hun gedrag worden bepaald of er zich broedende dieren in het plangebied bevinden.

Leefomgeving

De functionele leefomgeving voor gierzwaluwen is afhankelijk van een aantal aspecten.

- Vrije uitvliegroute van minimaal 2 meter onder de uitvliegopening van het nest en minimaal 1 meter breed.
- Geen belemmerende elementen in de in- en uitvliegroute zoals bomen, vlaggenmasten, steigers, etcetera. Bij broedlocaties naast wegen is het van belang dat de uitvliegopening hoog genoeg is zodat er geen verkeersslachtoffers kunnen vallen.

Regels onderzoek

De datumgrenzen voor onderzoek naar gierzwaluwen zijn 15 mei tot en met 15 juli, de meest geschikte periode is 1 juni-15 juli. Voorafgaand aan deze periode zijn niet alle broedvogels aanwezig, na afloop van deze periode vliegen de jongen al uit. Het tijdstip van inventarisatie is de gehele dag, bij voorkeur van 18.00 uur tot zonsondergang.

Het onderzoek om aanwezigheid van nesten van gierzwaluwen aan te tonen moet op basis van een territoriumkartering vanaf eind april tot en met half juli worden uitgevoerd.

Het al dan niet vaststellen van broedende gierzwaluwen kan met grote zekerheid worden gesteld als de inventarisatie als volgt is uitgevoerd:

- minimaal 3 inventarisatie momenten met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen in de periode 1 juni tot en met 15 juli;
- van 18.00 tot zonsondergang;
- tijdens de goede inventarisatieomstandigheden (zoals geen extreme weersomstandigheden).

4.2.2 Huismus

Huismussen zijn uitgesproken standvogels, die zich meestal niet meer dan enkele honderden meters van de broedplaats verwijderen en in het broedseizoen nog minder ver. De broedtijd is van begin april tot en met augustus, waarbinnen 2 tot 3 legfels worden grootgebracht. Het moment van broeden is afhankelijk van de weersomstandigheden. De nestbouw begint al in maart. Ook buiten de broedperiode wordt aan het nest gebouwd en wordt het nest ook gebruikt als slaapplek. Een succesvol broedsel per seizoen is niet voldoende om de populatie in stand te houden, daarvoor zijn ook succesvolle vervolglegels noodzakelijk.

De aanwezigheid van een nest van een huismus kan als volgt worden aangetoond:

1. een nestindicatieve waarneming:
 - een nest of nestbouw of
 - bezoek van een huismus aan een waarschijnlijke nestplaats (nest zelf vaak niet zichtbaar, maar grassprietten of veertjes steken uit) of
 - transport van voedsel of ontlastingspakketjes of
 - bedelende jongen in nest (vlak voor uitvliegen goed te horen, steken kopjes uit nestopening).
2. minimaal 1 waarneming in potentieel broedbiotoop in de periode 10 maart tot en met 20 juni van:
 - een zingend mannetje (veelal op de dakrand) of
 - aanwezigheid van een paartje bij een potentiële nestplaats of balts.

Afwezigheid van broedende huismussen is aangetoond, als er:

- tijdens twee gerichte veldbezoeken in de periode 1 april tot en met 15 mei of tijdens vier gerichte veldbezoeken in de periode 10 maart tot en met 20 juni geen aanwezigheid kan worden aangetoond.
- De inventarisatie moet tijdens goede weersomstandigheden plaatsvinden, op geluidsluwe momenten (bijvoorbeeld de zondagmorgen in stedelijk gebied), rond 1 à 2 uur na zonsopkomst en met een tussenperiode van minimaal 10 dagen.

4.3 Werkwijze inventarisatie vissen

Een steekproefsgewijze bemonstering op locaties met geschikt habitat in de meest kansrijke periode is voldoende om de aanwezigheid van kleine modderkruiper en/of bittervoorn aan te tonen. Één veldbezoek is dan ook voldoende om aan- of afwezigheid met voldoende zekerheid in beeld te brengen.

Om na te gaan of kleine modderkruiper en/of bittervoorn in de watergangen van het plangebied voorkomen, is steekproefgewijs gevestigd met behulp van schepnetten. De schepnetten van stichting RAVON die wij gebruiken zijn ontwikkeld voor professionele inventarisaties. Hiermee kunnen relatief kleine vissen gevangen worden die een representatief beeld geven van de aanwezige vissoorten. Met het schepnet worden alle watergangen integraal bemonsterd vanaf de oever, eventueel met een waadbroek vanuit het water.

Inventarisatiemethode RAVON

- *Inventariseer met een groot schepnet (bijvoorbeeld het standaardmodel van RAVON) met een gestrekte maaswijdte van 3 millimeter en een netgrootte van 70x40 centimeter.*
- *Het net moet op enige afstand vanaf de oever in het water worden gestoken en met kracht naar de oever toe gehaald worden. Daarbij wordt goed door de oevertvegetatie en onder kraggen geschept.*
- *Schepnetten zijn goed bruikbaar in kleine waterlichamen en ondiepe delen van grotere wateren. Grote stenen, gesloten rietkragen en dichte vegetatie bemoeilijken echter het vangen met behulp van een schepnet.*
- *Het schepnet kan zowel vanaf de oever als wadend door het water gebruikt worden.*

5 RESULTATEN

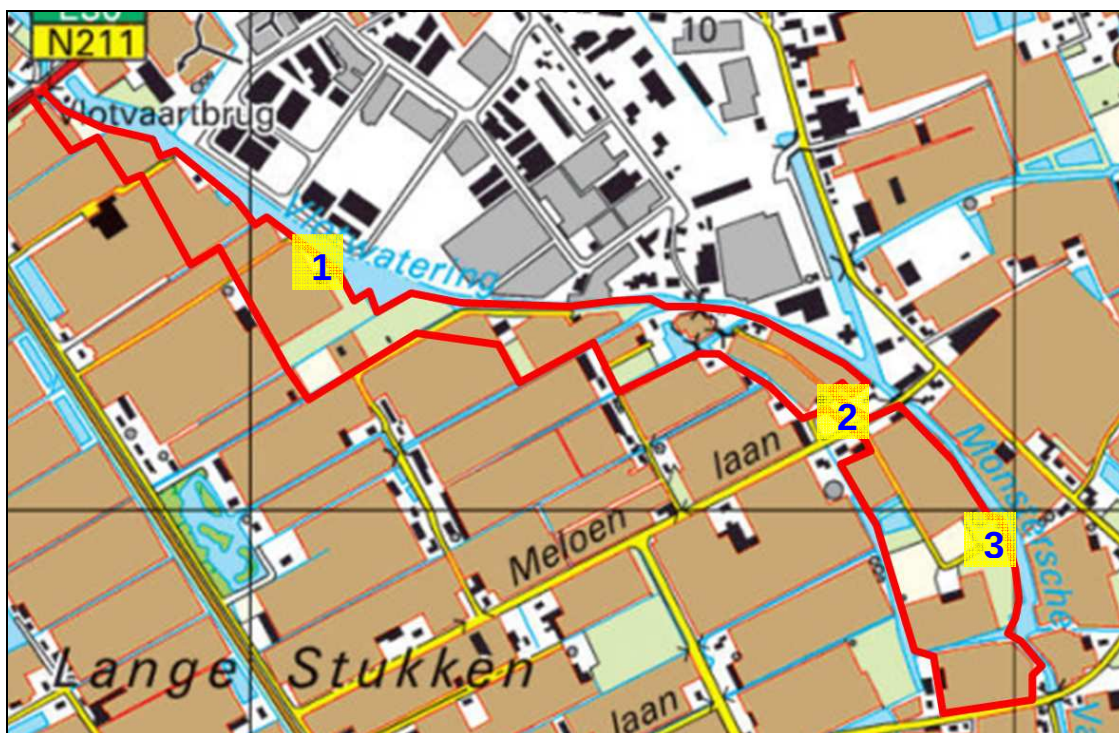
5.1 Overzicht inventarisatiedata

Voor dit onderzoek zijn inventarisaties uitgevoerd op de volgende data (alle data zijn in 2012):

Datum	Omstandigheden	Soortgroep
16 april (ochtend)	Zonnig, koel (11 graden), zwakke wind	Broedvogels (huismus), vissen
4 mei (ochtend)	Bewolkt, zwakke wind (W), circa 11 graden	Broedvogels (huismus), vissen
21 mei (avond)	Zonnig, zwakke wind (NW), circa 20 graden	Broedvogels (gierzwaluw)
2 juni (avond)	Af en toe zon, zwakke wind (N), circa 14 graden	Broedvogels (gierzwaluw)
17 juni (avond)	Zonnig, matige wind, circa 18 graden	Broedvogels (gierzwaluw)
28 juni (avond)	Warm en bewolkt, matige wind, circa 23 graden	Broedvogels (gierzwaluw)

5.2 Broedvogels

In het gebied zijn met name de te slopen woningen onderzocht op mogelijkheden voor broedvogels, met name voor de jaarrond beschermde soorten huismus en gierzwaluw. De ligging van de woningen is aangegeven in figuur 5.1.

Figuur 5.1. Locaties te slopen woningen (1,2 en 3).

Woning 1 – eigenaar fam. Scheffers*Beschrijving*

Oude woning (circa 100 jaar), gelegen aan de Vlotwating en grenzend aan kassen. De woning is in het verleden verplaatst naar deze locatie. Al jarenlang door de eigenaar in gebruik als schuur en opslagruimte. De schuur biedt mogelijkheden voor broedvogels door losliggende dakpannen en een ontbrekende deur aan de oostkant.

Bevindingen

De schuur wordt gebruikt door boerenzwaluwen, er is 1 nest aangetroffen (jongen eind mei uitgevlogen). De ontbrekende deur wordt door boerenzwaluwen gebruikt als invliegmogelijkheid. Er zijn geen broedende gierzwaluwen of huismussen aanwezig. Soorten die zijn waargenomen in de directe nabijheid van deze woning zijn koolmees, witte kwikstaart, merel en zwarte roodstaart. Van deze soorten zijn geen nesten aangetroffen en is geen territoriaal gedrag waargenomen.

Woning 2 – eigenaar fam. Flinterman*Beschrijving*

Woning met een steil, in goede staat verkerend dak. De woning is omgeven door een boom- en struikrijke tuin die veel mogelijkheden biedt voor broedvogels. De bomen en struiken staan erg dicht bij de woning.

Bevindingen

Soorten die zijn waargenomen rondom deze woning zijn algemene soorten als koolmees, groenling, merel en spreeuw. Groenlingen en merels broeden in de hoge coniferen rondom de woning. Er zijn geen huismussen of gierzwaluwen aangetroffen.

Woning 3 - eigenaar fam. Van der Hout

Beschrijving

Oude woning grenzend aan de Vlotwatering. De woning staat relatief vrij in vergelijking tot de andere twee woningen die omgeven worden door kassen (woning 1) of hoog opgaande begroeiing (woning 2). Voor het huis ligt een grasland en staan enkele fruitbomen.

Bevindingen

Soorten die zijn waargenomen rondom deze woning zijn kievit, scholekster, merel, koolmees, spreeuw. Er zijn geen broedgevallen waargenomen van huismussen of gierzwaluwen.

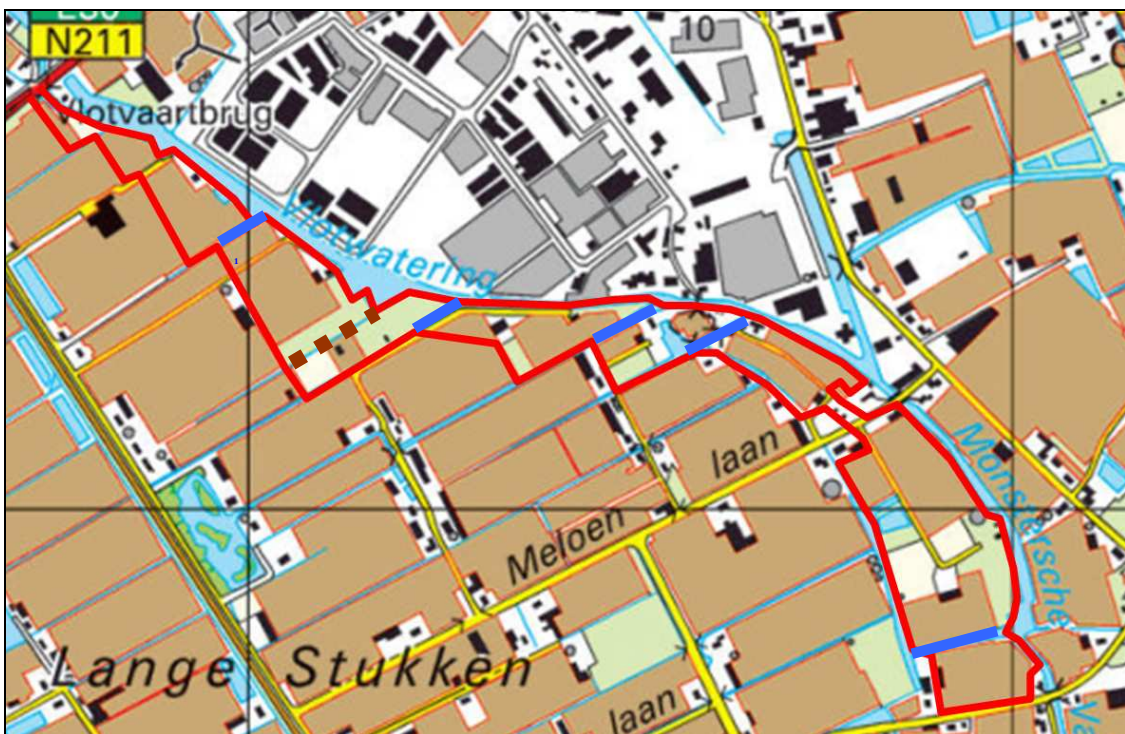
Concluderend met betrekking tot broedvogels

- In de drie te slopen woningen zijn geen broedende gierzwaluwen of huismussen aangetroffen. Er zijn in deze woningen echter wel mogelijkheden voor deze soorten om te broeden. Aangezien de sloopwerkzaamheden niet dit jaar zullen worden uitgevoerd, is het nodig om in het jaar van de sloop alsnog een controle te laten uitvoeren door een ter zake kundige naar mogelijke broedgevallen.
- Woning 1 wordt gebruikt door boerenzwaluwen als broedlocatie.
- De tuin van woning 2 biedt veel mogelijkheden voor broedvogels, tijdens de inventarisaties zijn broedgevallen van merel en groenling aangetroffen in de coniferen naast het huis.
- In het overige deel van het projectgebied zijn vooral op de braakliggende terreinen nesten waargenomen van canadese gans en in de (zij)watergangen van meerkoet.

5.3 Vissen

In vrijwel alle watergangen in het projectgebied zijn bittervoorn en kleine modderkruiper aangetroffen. De watergang die in figuur 5.2 is aangegeven met de bruine stippellijn is gelegen naast een paardenwei en is relatief troebel. Hier zijn bittervoorn en kleine modderkruiper niet aangetroffen maar wel soorten als baars en tiendoornige stekelbaars. Andere soorten die in de watergangen van het projectgebied zijn gevangen zijn baars, kolblei, brasem, blankvoorn en driedoornige stekelbaars. In de Vlotwatering zelf is weinig vis gevangen. Deze watergang bevat ook minder watervegetatie dan de zijwatergangen en is daarom minder interessant als leef- en paaigebied.

Omdat de wateren in het projectgebied in open verbinding staan met elkaar, kan worden aangenomen op basis van de bemonsteringen dat de beschermde Flora- en faunawetsoorten bittervoorn en kleine modderkruiper in het gehele gebied voorkomen. De dichtheden zullen verschillen per watergang. Met name de watergangen met veel watervegetatie zijn geschikt.

Figuur 5.2. Watergangen waar bittervoorn en kleine modderkruiper zijn aangetroffen in blauw.

5.4 Overige soortgroepen

Hieronder wordt beschreven welke overige beschermde soorten in het gebied voorkomen of verwacht kunnen worden. Onderstaande is het resultaat van de verschillende veldinventarisaties en bestaande gegevens.

5.4.1 Vaatplanten

In de afgelopen jaren zijn reeds enkele woningen gesloopt. Op de braakliggende percelen en langs de watergangen zijn uitsluitend algemene, niet beschermde plantensoorten aangetroffen.

5.4.2 Zoogdieren

In het projectgebied kunnen algemene kleine zoogdieren worden verwacht zoals mol, veldmuis, dwergmuis, dwergspitsmuis en huisspitsmuis. Vleermuizen worden apart onderzocht en daarom in deze rapportage niet behandeld.

5.4.3 Amfibieën

Tijdens de inventarisaties zijn in en in de omgeving van de watergangen in het projectgebied de algemeen voorkomende bruine kikker en bastaardkikker waargenomen. Juridisch zwaarder beschermde soorten als poelkikker of heikikker zijn in het projectgebied niet waargenomen. Poelkikker heeft een voorkeur voor matig voedselarme poelen, vijvers en vennen op zandgronden en in hoogveengebieden. Heikikker gebruikt als leefgebied kleine watertjes in open plekken in het bos, heidevelden of duinpannen. Beide soorten worden daarom momenteel (nog) niet verwacht in het projectgebied.

Rugstreeppad is niet bekend van de bestaande gegevens en is ook niet waargenomen in het projectgebied. Deze soort kan echter wel verwacht worden tijdens het uitvoeren van de werkzaamheden als een pioniersituatie ontstaat en poelen en regenplassen ontstaan. Gezien de ligging nabij het Natura 2000-gebied Solleveld en Kapittelduinen waar de soort voorkomt, kan de rugstreeppad ook verwacht worden tijdens het uitvoeren van de werkzaamheden zodra pioniersituaties ontstaan met poelen en regenplassen.

5.4.4 Insecten en weekdieren

Tijdens het onderzoek zijn in het projectgebied geen beschermde insecten en weekdieren aangetroffen. Wel zijn (niet beschermde) zoetwatermosselen aangetroffen die een belangrijke rol spelen bij de voortplanting van bittervoorn.

5.4.5 Overzicht aanwezige beschermde flora en fauna

Van de in tabel 5.2 opgenomen diersoorten mag, gezien het voorgaande, worden aangenomen of is met zekerheid vastgesteld dat zij binnen het projectgebied voorkomen.

Tabel 5.1: aangetroffen en te verwachten beschermde flora en fauna

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Tabelnr. Flora- en faunawet*	Vogel-/Habitat-richtlijn **	Rode lijst
Zoogdieren				
<i>Talpa europaea</i>	mol	1	-	-
<i>Micromys minutus</i>	dwergmuis	1	-	-
<i>Microtus arvalis</i>	veldmuis	1	-	-
<i>Sorex minutus</i>	dwergspitsmuis	1	-	-
<i>Crocidura russula</i>	huisspitsmuis	1	-	-

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Tabelnr. Flora- en faunawet*	Vogel-/Habitat-richtlijn **	Rode lijst
Vogels				
<i>Diverse</i>	diverse broedvogels	2	-	-
Amfibieën				
<i>Rana temporaria</i>	bruine kikker	1	-	-
<i>Rana esculenta</i>	bastaardkikker	1	-	-
<i>Epidalea calamita</i>	rugstreeppad	3	IV	gevoelig
Vissen				
<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	bittervoorn	3	-	kwetsbaar
<i>Cobitis taenia</i>	kleine modderkruiper	2	II	-

(* tabel 1: algemene soorten, tabel 2: overige soorten en tabel 3: soorten bijlage 1 AMvB. ** Habitatrichtlijn II: soorten van Europees belang, IV:verbod op verstoren of vernietigen van de soort en zijn leefgebied)

6 EFFECTANALYSE

Het is nog niet bekend wat de startdatum en de periode van de uitvoering zijn. De periode van uitvoering kan een beperkte óf grote invloed hebben op de aanwezige beschermde soorten. Hieronder wordt daarom aangegeven in welke periodes negatieve effecten op de beschermde soorten wel of niet verwacht worden bij uitvoering van de werkzaamheden.

6.1 Broedvogels

Tijdens de werkzaamheden kunnen vogels negatieve effecten ondervinden door verstoring van hun leefgebied door de aanwezigheid van mensen, trillingen en geluid. Deze verstoring betreft alleen het werkterrein en de directe omgeving en is van beperkte duur zolang de werkzaamheden worden uitgevoerd. In de omgeving van het projectgebied is alternatief leefgebied beschikbaar waar de vogels tijdelijk naar toe kunnen trekken.

In de te slopen huizen en te kappen bomen zijn geen broedgevallen aangetroffen van jaarrond beschermde vogelsoorten als huismus en gierzwaluw. In een van de woningen is een broedgeval van boerenzwaluw aangetroffen. Verder worden de tuinen van de te slopen woningen door andere, niet jaarrond beschermde soorten, gebruikt als broedlocatie. In de omgeving zijn echter veel mogelijkheden voor alternatieve broedlocaties. Als de sloop van de woningen plaatsvindt buiten het broedseizoen (globaal van 15 maart tot 15 juli) zijn geen negatieve effecten te verwachten voor broedvogels. Na inrichting zal het gebied daarnaast meer mogelijkheden bieden voor broedvogels dan momenteel het geval is. Indien bomen en struiken gekapt worden in het voorjaar en de zomer kunnen broedende vogels hier hinder van ondervinden. Volgens de Flora- en faunawet is het niet toegestaan om nesten van vogels te verstoren of te vernietigen.

Na de gebiedsinrichting zal het projectgebied weer geschikt worden voor vogelsoorten van graslanden en akkers en daarnaast zal nieuw leefgebied ontstaan voor pioniersoorten en voor soorten van broekbossen en natuurvriendelijke oevers.

Conclusie:

Wanneer tijdens de werkzaamheden broedende vogels aanwezig zijn, ondervinden deze negatieve effecten door verstoring en/of vernietiging van de nesten. Broedvogels die niet broeden ondervinden een tijdelijk negatief effect van de inrichtingswerkzaamheden. Op de lange termijn zijn geen negatieve effecten te verwachten. Door de inrichting en het aangepaste beheer zal de kwaliteit van het leefgebied voor veel vogelsoorten op de lange termijn juist toenemen.

6.2 Vissen

De aanwezige beschermde vissoorten bittervoorn en kleine modderkruiper kunnen tijdelijk negatieve effecten ondervinden van de graafwerkzaamheden ten behoeve van de herinrichting. Het vergraven van oevers ten behoeve van natuurvriendelijke oevers kan leiden tot het verwonden en doden van vissen. Kleine modderkruiper vlucht bij gevaar, anders dan andere vissen, de modder van de slootbodem in. Wanneer een watergang dan gedempt wordt, worden deze soorten dan ook direct begraven. Andere vissoorten zijn wel in staat te vluchten voor de werkzaamheden, behalve in de kwetsbare seizoenen tijdens de voortplanting en de winter wanneer zij minder actief zijn.

De realisatie van natuurvriendelijke oevers zorgt op de lange termijn voor een verbetering en vergroting van het leefgebied van vissen.

Conclusie: de aanwezige beschermde vissen kunnen bij de uitvoering van de inrichtingswerkzaamheden tijdelijk negatieve effecten ondervinden. De herinrichting van de natuurvriendelijke oevers vergroten en verbeteren het leef- en voortplantingsgebied van vissen.

6.3 Zoogdieren

Voor de algemene zoogdieren (beschermd via tabel 1 van de Flora- en faunawet) zijn beperkte negatieve effecten te verwachten door de uitvoering van de werkzaamheden. Het kappen van bomen, verwijderen van vegetatie en het vergraven van grond leidt ertoe dat delen van het projectgebied tijdelijk niet gebruikt kunnen worden door deze algemene grondgebonden zoogdieren. In de directe omgeving blijft voldoende geschikt alternatief leefgebied beschikbaar. Na afloop van de inrichtingswerkzaamheden is het gebied weer geschikt als leefgebied voor de grondgebonden zoogdieren.

De effectanalyse voor vleermuizen wordt uitgevoerd binnen het aanvullende onderzoek naar deze soortgroep.

Conclusie: Kleine grondgebonden zoogdieren ondervinden alleen een tijdelijk negatief effect van de inrichtingswerkzaamheden.

6.4 Amfibieën

De amfibieën bruine kikker en bastaardkikker kunnen gedurende de werkzaamheden negatieve effecten ondervinden. Bij graafwerkzaamheden in het natte profiel en de oeverzone van de watergangen kunnen de amfibieën verwond of gedood worden, als ze niet in staat zijn snel te kunnen vluchten. Dit is doorgaans in de kwetsbare seizoenen tijdens de voortplanting (vooral eieren en juvenielen) en de overwintering. De in het projectgebied aangetroffen amfibieën overwinteren voornamelijk op het land, weggekropen onder stenen, stronken en holletjes in de grond of tussen boomwortels. Bij het rooien van de bomenrijen en stronken kunnen weggekropen amfibieën verstoord worden.

De rugstreeppad (tabel 3) kan gedurende de werkzaamheden het projectgebied bevolken. Deze soort is voor de voortplanting aangewezen op tijdelijke watertjes in een pionierssituatie hetgeen verwacht kan worden tijdens de voorgenomen werkzaamheden.

De herinrichting van het projectgebied heeft op de lange termijn een positief effect op amfibieën. De realisatie van natuurvriendelijke oevers, aanleg van moeras en poelen en de versterking van houtwallen zorgen voor een vergroting en verbetering van het leefgebied.

Conclusie: afhankelijk van de periode van uitvoering kan de herinrichting van het projectgebied tijdelijk negatieve effecten hebben op de aanwezige amfibieën. Op de lange termijn heeft de realisatie van natuurvriendelijke oevers, moerassen, broekbossen en houtwallen een positief effect op amfibieën door versterking en vergroting van het leefgebied. Als tijdens de werkzaamheden het gebied bevolkt wordt door rugstreeppadden treden tijdelijk negatieve effecten op voor deze soort.

7 MITIGERENDE MAATREGELEN

Om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen worden (bewezen effectieve) mitigerende en compenserende maatregelen genomen. Hieronder worden algemene en soortspecifieke maatregelen beschreven. Aangezien het nog niet bekend is wanneer de werkzaamheden starten worden de mitigerende maatregelen ruim beschreven. Wanneer wel bekend is wat de startdatum en uitvoeringsperiode is, dienen de maatregelen in een ecologisch werkprotocol gedetailleerd beschreven te worden.

7.1 Algemeen

Vogels

Een vast broedseizoen bestaat niet. Wanneer de temperaturen lang hoog blijven, kunnen sommige vogels nog een nieuw nest beginnen in augustus of september. Broedende vogels zijn door de Flora- en faunawet beschermd en mogen niet verstoord worden. Om te voorkomen dat vogels in het projectgebied broeden ten tijde van de start van de werkzaamheden, wordt het projectgebied ongeschikt gemaakt. Hiertoe wordt in de maanden december-februari voorafgaand aan de uitvoering alle houtige vegetatie verwijderd. Vanaf maart wordt vervolgens de grazige vegetatie en oevervegetatie gemaaid (hoogte <10cm). De vegetatie moet vervolgens kort worden gehouden.

Woning 1 dient ongeschikt te worden gemaakt voor de boerenwaluw, voorafgaand aan de start van de werkzaamheden en op een moment dat er niet gebroed wordt. Hiertoe dient de woning zodanig afgesloten te worden, waardoor het voor de boerenwaluw niet meer mogelijk is om naar binnen te vliegen. Voorafgaand aan de werkzaamheden wordt alsnog een controle uitgevoerd op de aanwezigheid van broedende vogels. Indien broedende vogels worden aangetroffen, zal overlegd worden met een ecologisch deskundige over de te nemen maatregelen.

Zoogdieren

Door de werkzaamheden gefaseerd uit te voeren (één (deel)locatie per keer), blijven de negatieve effecten voor de algemene grondgebonden zoogdieren beperkt en is de oppervlakte alternatief leefgebied het grootste.

7.2 Soortgerichte maatregelen

Kleine modderkruiper en bittervoorn

Werkzaamheden in het natte profiel zijn niet toegestaan tijdens de voortplanting van de kleine modderkruiper en bittervoorn in de maanden maart t/m augustus. Werkzaamheden in het natte profiel worden daarom tussen september en half februari uitgevoerd. Voorafgaand aan het vergraven van oevers of verontdiepen van watergangen wordt deze eerst leeggevist met behulp van elektrisch visapparatuur. De weggevangen vissen worden uitgezet in een soortgelijke watergang in de omgeving waar geen werkzaamheden in plaatsvinden. Daarnaast worden zoetwatermosselen verplaatst naar soortgelijke wateren waar de bittervoorn in wordt uitgezet. Deze mosselen zijn van groot belang voor de voortplanting van de bittervoorn.

Algemene amfibieënsoorten

De trajecten waar bomen en struiken gekapt worden, worden voorafgaand aan de overwinteringsperiode van amfibieën en reptielen opgeschoond. Alle op de grond liggende takken, stenen, puin e.d. dienen dan verwijderd te worden en holtes tussen boomwortels ontoegankelijk worden gemaakt.

Rugstreeppad

Bij de rugstreeppad gaat het dan om een of enkele van de volgende typen maatregelen om aan de zorgplicht te voldoen. De maatregelen moeten worden bepaald en uitgevoerd in overleg en onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de rugstreeppad.

- Er moet gewerkt worden buiten de kwetsbare perioden van de voortplanting en de winterrust. In de regel loopt deze periode voor de voortplanting van april tot en met juli en voor de overwintering van oktober tot en met maart. Echter deze perioden kunnen eerder beginnen of later eindigen afhankelijk van de lokale klimatologische omstandigheden en de meteorologische omstandigheden voorafgaand of tijdens de werkzaamheden.
- Er kan worden voorkomen dat rugstreeppadden de werklocatie gaan bevolken door het gebied waar de werkzaamheden plaats gaan vinden uit te rasteren. Dit kan bijvoorbeeld door het plaatsen van schermen van glad landbouwplastic van 50 centimeter hoog en minimaal 10 centimeter ingegraven in de grond. Controleer dit regelmatig op kieren en op overhangende vegetatie. In de praktijk is een 100% afscherming moeilijk te realiseren omdat meestal toegangswegen voor bouwverkeer aanwezig zijn die nauwelijks af te schermen zijn.
- Maatregelen moeten in een ecologisch werkprotocol worden opgenomen. Dit ecologisch werkprotocol moet op de locatie aanwezig zijn en onder betrokken werknemers bekend zijn. Werkzaamheden moeten conform dit protocol worden uitgevoerd.

Samenvattend:

- *Als in het broedseizoen gewerkt gaat worden dient het werkgebied (te slopen woning of anderszins) in december tot februari ongeschikt gemaakt te worden.*
- *Werkzaamheden in het natte profiel worden in de periode september - half februari uitgevoerd in verband met het voortplantingsseizoen van vissen en amfibieën. Aanwezige vissen, amfibieën en andere organismen worden indien nodig onder begeleiding van een ter zake kundige weggevangen.*
- *Overwintermogelijkheden voor amfibieën verwijderen voor de kap van bomen.*
- *Voor de effecten van het kappen van bomen voor vleermuizen en mogelijke mitigerende maatregelen wordt verwezen naar het vleermuizenonderzoek.*
- *Bij het uitvoeren van de werkzaamheden is het van belang de mitigerende maatregelen met betrekking tot de rugstreeppad te bepalen in overleg met een ter zake kundige.*

8 TOETSING AAN FLORA- EN FAUNAWET

8.1 Wettelijk belang project

De herinrichting van de Poelzone wordt uitgevoerd in het kader van ruimtelijke inrichting. Voor de Flora- en faunawet valt dit onder het wettelijk 'belang j'.

Voor rugstreeppad (naast tabel 3-soort ook vermeld in de bijlage IV Habitatrichtlijn) is voor bovenstaand belang geen ontheffing mogelijk.

8.2 Alternatievenafweging

De alternatievenafweging dient te worden gemaakt wanneer tabel-3 soorten en/of broedvogels met vaste nest- of verblijfplaats in het projectgebied aanwezig zijn.

In het projectgebied komt de tabel 3-soort bittervoorn voor. Deze soort ondervindt tijdelijke negatieve effecten van de voorgenomen werkzaamheden. Door het nemen van de voorgeschreven mitigerende maatregelen in hoofdstuk 7 worden de negatieve effecten tot een minimum beperkt. De werkzaamheden worden afgestemd op de periodes waarin de uitvoering het minste effect heeft op de soort. Daarnaast heeft de herinrichting op de lange termijn een zeer positief effect op de beschermde soorten door een verbetering en vergroting van het beschikbare leefgebied. Hierdoor kunnen de populaties zich uitbreiden en kan het gebied zelfs geschikt worden voor andere kritische soorten.

Rugstreeppad kan het projectgebied koloniseren tijdens de werkzaamheden, van deze soort is momenteel geen populatie aanwezig in het gebied. Door het nemen van de voorgeschreven mitigerende maatregelen in hoofdstuk 7 worden de negatieve effecten tot een minimum beperkt.

9 SAMENVATTING, CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

9.1 Samenvatting

In de periode maart tot en met juli 2012 zijn zes inventarisaties naar verschillende soortgroepen uitgevoerd. Deze geven een volledig beeld van de aanwezige en te verwachten beschermde soorten. Met de gegevens is het mogelijk een natuurtoets uit te voeren naar de verwachte effecten van de voorgenomen werkzaamheden op de aanwezige soorten. De effecten van de voorgenomen werkzaamheden voor aanwezige vleermuissoorten wordt in een apart onderzoek bepaald. De rapportage van het vleermuisonderzoek is aanvullend op de resultaten van dit aanvullende onderzoek naar broedvogels en vissen.

In tabel 9.1 worden de aanwezige of te verwachten soorten weergegeven met daarbij in het kort de te nemen mitigerende maatregelen of werkbare periode.

Tabel 9.1: aangetroffen en te verwachten beschermde flora en fauna met mitigerende maatregelen.

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Flora- en faunawet *	Vogel-/ Habitat-richtlijn **	Rode lijst	Mitigerende maatregel
Zoogdieren					
<i>Talpa europea</i>	mol	1	-	-	-
<i>Micromys minutus</i>	dwergmuis	1	-	-	-
<i>Microtus arvalis</i>	veldmuis	1	-	-	-
<i>Sorex minutus</i>	dwergpspitsmuis	1	-	-	-
<i>Crocidura russula</i>	huisspitsmuis	1	-	-	-
Vogels					
Diverse	diverse broedvogels	2-3	-	-	controle op aanwezigheid nesten
Amfibieën					
<i>Rana temporaria</i>	bruine kikker	1	-	-	geen verstoring voortplantings- en overwinteringlocatie
<i>Rana esculenta</i>	bastaardkikker	1	-	-	geen verstoring voortplantings- en overwinteringlocatie
<i>Epidalea calamita</i>	rugstreepad	3	IV	gevoelig	geen verstoring voortplantings- en overwinteringlocatie, ecologische begeleiding ter zake kundige
Vissen					
<i>Rhodeus amarus</i>	Bittervoorn	3	II	kwetsbaar	geen verstoring voortplantingsperiode en wegvangen bij werkzaamheden nat profiel
<i>Cobitis taenia</i>	Kleine modderkruiper	2	II	-	geen verstoring voortplantingsperiode en wegvangen bij werkzaamheden nat profiel

(* tabel 1: algemene soorten, tabel 2: overige soorten en tabel 3: soorten bijlage 1 AMvB. ** Habitatrichtlijn II: soorten van Europees belang, IV:verbod op verstoren of vernietigen van de soort en zijn leefgebied)

9.2 Conclusie

De werkzaamheden kunnen op dusdanige wijze worden uitgevoerd dat er geen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet nodig is. Hierbij dient hoofdstuk 7 van deze rapportage te worden nageleefd. Daarnaast dienen de mitigerende maatregelen uitgewerkt te worden in een ecologisch werkprotocol. Hierbij is het van belang om duidelijkheid te hebben over de start van de werkzaamheden, de doorlooptijd en de definitieve uitvoeringsplannen.

9.3 Aanbevelingen en vervolgtraject

De gemeente kan er voor kiezen om de in dit aanvullende onderzoek beschreven toetsing aan de Flora- en faunawet te laten controleren door bevoegd gezag Dienst Regelingen. *Dit is niet verplicht*. Als het bevoegd gezag het eens is met bovenstaande conclusie en opgestelde mitigerende maatregelen kan zij een positieve afwijzing afgeven. Hiermee heeft de gemeente een formele en juridische goedkeuring om de werkzaamheden uit te voeren.

Als gekozen wordt om het rapport te laten beoordelen moet het aanvraagformulier voor een ontheffing van de Flora- en faunawet samen met twee exemplaren van dit rapport, de onderliggende inventarisatierapporten (die als ecologische onderbouwing moeten worden beschouwd) en het ontwerpplan worden opgestuurd naar:

Dienst Regelingen
t.a.v Team Vergunningen en Ontheffingen Uitvoering
Postbus 19530
2500 CM Den Haag

Het is echter aan te bevelen om dit pas te doen wanneer ook duidelijk is of de werkzaamheden effect hebben op vleermuizen (dus na het vleermuizenonderzoek). Een ontheffingsaanvraag kan dan gebundeld worden voor het gehele project.

Daarnaast gelden nog de volgende twee aanbevelingen voor de uitvoering van de werkzaamheden:

- Opstellen van een werkprotocol om het zorgvuldig handelen controleerbaar te maken.
- Afhankelijk van de periode van uitvoering betrekken van een ter zake kundige op het gebied van broedvogels, amfibieën en vissen.

10 BRONNEN

Geraadpleegde literatuur:

- Meijden van der, R., *Heukel's, Flora van Nederland*, Rijksherbarium / Hortus Botanicus Rijksuniversiteit Leiden, Leiden 2005.
- Moerman, P. Quick scan flora en fauna Poelzone, Natuurwaardenonderzoek Poelzone, Gemeente Westland 2011.
- Weeda, E.J., e.a., *Nederlandse oecologische flora, wilde planten en hun relaties*, KNNV Uitgeverij, 2003.
- Janssen, J.A.M., Schaminée, J.H.J., *Soorten van de Habitatrichtlijn, Europese natuur in Nederland*, KNNV Uitgeverij, Utrecht 2004.
- Bos, F. e.a., De Vlinderstichting 2006, *De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming*, Nederlandse Fauna 7, Leiden 2006.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, *De Nederlandse Libellen (Odonata)*, Nederlandse Fauna 4, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden 2002.
- Lange, R., e.a., *Zoogdieren van West-Europa*, Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming i.s.m. Natuurmonumenten, Stichting Uitgeverij KNNV, Utrecht 2003.
- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON), *De amfibieën en reptielen van Nederland, Nederlandse Fauna 9*, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden 2009.
- Jonsson, L., *Vogels van Europa, Noord-Afrika en Midden-Oosten*, Stockholm, 1993.
- Emmerik van, W.A.M, Nie de, H.W., *De zoetwatervissen van Nederland, Ecologisch bekeken*, Vereniging Sportvisserij Nederland, Bilthoven 2006.
- Hop, J., Kampen, J., *Visstandonderzoek KRW-waterlichamen 2009*.

Geraadpleegde internetpagina's:

- www.minlnv.nl
- www.vleermuis.net
- www.ravon.nl
- www.vlindernet.nl
- www.libellennet.nl
- www.zoogdieratlas.nl

BIJLAGE 1: NATUURWETGEVING

In Nederland zijn ten aanzien van natuurwetgeving twee wetten en twee richtlijnen van toepassing:
Natuurbeschermingswet

- Flora- en faunawet
- Vogelrichtlijn
- Habitatrichtlijn.

De Natuurbeschermingswet en de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn beschermen gebieden die in het kader hiervan zijn aangewezen. De Flora- en faunawet is meer soortgericht en geldt daar waar beschermde soorten voorkomen.

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn is een Europese richtlijn die in 1979 is vastgesteld en is gericht op de bescherming van vogelsoorten binnen de Europese Unie (EU). De richtlijn verplicht de lidstaten tot de instandhouding van de in het wild levende vogelsoorten op hun grondgebied en heeft betrekking op de bescherming van vogels, hun eieren, nesten en leefgebieden.

De richtlijn draagt tevens zorg voor de extra bescherming van broed- en trekvogels die:

- met uitsterven worden bedreigd;
- gevoelig zijn voor veranderingen in de leefomgeving;
- als bijzonder zeldzaam beschouwd worden;
- bescherming nodig hebben vanwege de eisen die ze aan hun habitat stellen.

Voor de vogels die genoemd zijn op de lijst van kwalificerende soorten heeft de minister Speciale Beschermingszones (SBZ's) aangemeld en deze zijn als zodanig aangewezen door de EU. In deze gebieden en daar buiten mogen geen handelingen worden verricht die een negatief effect hebben op de voorkomende beschermde vogels (o.a. omtrent het doden, vangen of verstoren). Voor de aangewezen Vogelrichtlijngebieden geldt ook het beschermingsregime van de Habitatrichtlijn en het daarmee samenhangende toetsings- en afwegingskader, zoals in artikel 6 van de Habitatrichtlijn is opgenomen.

Habitatrichtlijn

De Europese Habitatrichtlijn is complementair aan de Vogelrichtlijn en richt zich op de bescherming van bijzondere planten- en diersoorten (uitgezonderd vogels) en hun leefgebieden.

De in de Habitatrichtlijn genoemde maatregelen zijn gericht op:
het behoud van natuurlijke habitat en ecosystemen;

- de bescherming van leefgebieden van bepaalde dieren en planten.

Met de richtlijn wordt getracht een Europees ecologisch netwerk tot stand te brengen (Natura 2000), zodat migratie van planten- en diersoorten binnen de EU mogelijk wordt gemaakt.

Zowel voor soorten als natuurlijke habitat kunnen door de lidstaten SBZ's aangemeld worden (gebieden van communautair belang). Deze moeten door de Europese Commissie worden goedgekeurd.

Activiteiten die de soorten en habitat binnen een SBZ aantasten zijn verboden.

Tevens moeten de milieueffecten van deze activiteiten worden beoordeeld. Wanneer een activiteit van groot openbaar belang (activiteit i.v.m. menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of verbetering

van het milieu) is, kan in sommige gevallen ontheffing worden verleend. Wel moeten dan respectievelijk mitigerende en/of compenserende maatregelen worden genomen.

In bijlage I van de Habitatrichtlijn wordt de beschermde habitat genoemd. In bijlage II zijn de planten- en diersoorten genoemd, waarvan de habitat beschermd moet worden om deze soorten in stand te houden. Een aantal van deze soorten heeft een prioritaire status, wat inhoudt dat niet alleen de soort, maar ook de leefomgeving hiervan als beschermd beschouwd moet worden.

In bijlage IV worden de soorten genoemd die strikte bescherming genieten. Het is verboden deze soorten te doden, te vangen, te verontrusten of hun habitat aan te tasten. Dit geldt niet alleen binnen de SBZ's, maar ook daar buiten. Veel soorten uit bijlage IV zijn ook genoemd in bijlage II.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet is een gebiedsbeschermingswet, waarin de aanwijzing van gebieden als 'Beschermd natuurmonument' is geregeld. In de beschermde gebieden zijn handelingen die schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, de natuurwetenschappelijke betekenis of planten en dieren verboden zonder vergunning.

In 1998 is de Natuurbeschermingswet herzien. Sindsdien is het voor de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) mogelijk beschermde landschapsgezichten aan te wijzen, alsmede gebieden die wegens internationale verplichtingen beschermd moeten worden (SBZ's). Daarnaast heeft het Rijk een aantal beschermingstaken gedelegeerd aan de provincies (o.a. verlenen van vergunningen).

In 2005 is de Natuurbeschermingswet gewijzigd. Het doel van deze wijziging is de gebiedsbeschermingscomponent van de Vogel- en Habitatrichtlijn beter te verankeren in de Nederlandse natuurwetgeving.

De nieuwe Natuurbeschermingswet bestaat uit drie onderdelen:
aanwijzing van vogel- en habitatrichtlijngebieden (artikel 10a);

- beheer van deze gebieden (artikel 19a, 19b en 19c);
- toetsen van plannen, projecten en andere handelingen in of nabij deze gebieden (artikel 19d, 19e, 19f, 19g en 19h).

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is gericht op de bescherming van in het wild levende planten- en diersoorten en is sinds 1 april 2002 in werking. Het is een raamwet hetgeen inhoudt dat alleen de hoofdlijnen zijn opgenomen. De uitwerking van deze hoofdlijnen is geregeld in aparte besluiten en regelingen.

De Flora- en faunawet is ontstaan uit een aantal Nederlandse soortbeschermingswetten (Vogelwet 1936, Wet Bedreigde Uitheemse Dier- en Plantensoorten, Jachtwet, Nuttige dierenwet 1914 en hoofdstuk V van de Natuurbeschermingswet) en de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn. Deze Europese soortbescherming heeft met de Flora- en faunawet een Nederlandse vertaling gekregen en vervangt deze. Ook de Nederlandse soortbeschermingswetten zijn vanaf de inwerkingtreding vervangen door de Flora- en faunawet.

Hoofdstuk II (artikel 3, eerste en tweede lid, en artikel 4, eerste, tweede en derde lid) van deze wet bevat bepalingen aangaande de aanwijzing van beschermde planten- en diersoorten. De aanwijzing op nationale gronden heeft plaatsgevonden bij Algemene Maatregel van Bestuur (Staatsblad 523 28

november 2000, Staatscourant 13 maart 2002). Internationaal gezien zijn bij ministeriële regeling de soorten overgenomen uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bijlage 1 van de Vogelrichtlijn.

Uitgangspunt in de Flora- en faunawet is het “nee-tenzij”-beginsel. Beschermen staat voorop, ingrijpen is bij uitzondering mogelijk. Het beschermen van soorten wordt door de wet op twee manieren mogelijk gemaakt:

1) Het verbieden van een aantal handelingen die is voor beschermde planten of dieren.

Op basis van artikel 8 is het verboden om beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen. De artikelen 9 tot en met 12 zijn gericht op het beschermen van diersoorten. Hierin staat beschreven dat het verboden is beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (art. 9), opzettelijk te verontrusten (art. 10), nesten, holen, andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (art. 11) en eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen (art 12).

2) Het aanwijzen van kleine terreinen of objecten als beschermde leefomgeving.

Hoofdstuk IV bepaalt dat Gedeputeerde Staten de mogelijkheid hebben om plaatsen die van grote betekenis zijn voor een beschermde planten- of diersoort aan te wijzen als beschermde leefomgeving.

Op basis van artikel 75 van de Flora- en faunawet kan ontheffing worden verleend voor handelingen die in strijd zijn met de verboden uit de wet. Per 23 februari 2005 is het een en ander veranderd ten aanzien van de ontheffingen voor de Flora- en faunawet. Aanleiding hiervoor is het Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met de wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere aanwijzingen (AMvB artikel 75).

Met de komst van AMvB artikel 75 is niet meer altijd een ontheffing nodig voor het uitvoeren van werkzaamheden in de openbare ruimte. Dat scheelt het doorlopen van de tijdrovende ontheffingsprocedure. Voor regulier voorkomende werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkelingen geldt nu een vrijstellingsregeling. Kort gezegd komt de regeling hierop neer:

Als uw werkzaamheden vallen onder reguliere werkzaamheden of ruimtelijke ontwikkeling, geldt in veel gevallen een vrijstelling. Er zijn twee soorten vrijstellingen:

- 1) een algemene vrijstelling (voor algemene soorten, deze zijn opgenomen in tabel 1);
- 2) een vrijstelling op voorwaarde dat u handelt conform een goedgekeurde gedragscode (voor zeldzamer soorten, opgenomen in tabel 2, en alle vogels).

Bij de vrijstellingsregeling zijn twee criteria belangrijk: de zeldzaamheid van de aangetroffen soort en de ingrijpendheid van de werkzaamheden. Hoe zeldzamer de soort en hoe ingrijpender de activiteit, hoe strikter de regeling. Als uw werkzaamheden niet vallen onder reguliere werkzaamheden of ruimtelijke ontwikkeling en er is een reële kans van schade aan beschermde dieren of planten, dan moet vooraf een ontheffing worden aangevraagd.

Voor zeldzame soorten (deze zijn opgenomen in tabel 3) is ten aanzien van de genoemde werkzaamheden geen vrijstelling van toepassing en moet ook ontheffing worden aangevraagd.

Rode lijsten

Op Rode lijsten staan soorten die worden bedreigd in hun voortbestaan. In Nederland is inmiddels voor negen soortgroepen een Rode lijst gepubliceerd in de Staatscourant:

- vogels
- dagvlinders
- zoogdieren
- reptielen en amfibieën
- paddenstoelen
- libellen
- krekels en sprinkhanen
- korstmossen
- zoetwatervissen.

De Rode lijsten komen voort uit het Verdrag van Bern. Dit verdrag vraagt bijzondere aandacht voor soorten die met uitsterven worden bedreigd en kwetsbaar zijn. Rodelijstsoorten genieten geen wettelijke bescherming. Wel is in de Flora- en faunawet (artikel 7) wettelijk vastgelegd dat de overheid zich inzet voor de bescherming van deze soorten en onderzoek naar deze soorten bevordert. Provinciale en gemeentelijke overheden en terreinbeherende instanties worden geacht om rekening te houden met de Rode lijsten bij het uitvoeren van beheer en het formuleren van beleid.